

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 10 § och 21 kap. 10 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock väckt motion angående kungörande av ägodelningsrätts sammanträde.

Genom en den 25 februari 1938 dagtecknad proposition, nr 144, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 19 kap. 10 § och 21 kap. 10 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 10 § och 21 kap. 10 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet¹ skola erhålla följande ändrade lydelse:

19 kap.

10 §.

Bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättningen, skall, där gränsen förut blivit i laga ordning bestämd, vid förrättningen ej äga rum med mindre det påfordras å någondera sidan eller av lantmätaren aktas nödigt. Är gränsen ej i laga ordning bestämd, skall gränsbestämning ske; dock att där gränsen tillkommit genom jordavsöndring och är tydligt utmärkt på marken samt å karta, som upprättats vid avsöndringen, upptagen i överensstämmelse med sträckningen på marken, gränsbestämning skall ske allenast på därom framställt yrkande.

Är fråga — — — beslut fastställd.

21 kap.

10 §.

Angående sammanträde — — — till sammanträdet.

I besvärsmål samt i mål angående tvist, som underställts enligt 3 kap. 12 § eller 19 kap. 15 §, så ock eljest, där ej sakägares närvaro vid sammanträdet

¹ Ändrad lydelse av 19 kap. 10 §, se SFS 1931: 144.

uppenbarligen är utan betydelse för målets avgörande, låte ägodelningsdomaren därjämte sist fjorton dagar före sammanträdet för befordran med posten avlämna tjänsteskrivelser med underrättelse om sammanträdet till varje känd sakägare. Angår målet samfällighet, vari flera fastigheter med skilda ägare hava del, och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej underrättelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må underrättelsen sändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att underrättelsen tillställs någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare och äga flera än tio fastigheter med skilda ägare del i samfälligheten, må underrättelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig. Äro eljest sakägarna å någon sida flera än tio, må ock för enahanda ändamål underrättelse sändas till allenast en av dessa. Delgives underrättelse på sådant sätt, som i tredje och fjärde punkterna sägs, skall uppgift om vem underrättelsen tillställts intagas i kungörelsen om sammanträdet; och skall kungörelsen anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen.

Varder å ägodelningsrätts sammanträde mål uppskjutet till senare sammanträde och har tiden för detta tillkännagivits i uppskovsbeslutet, skall vad i andra stycket föreskrivits om underrättelse till sakägare icke äga tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1938; dock skola bestämmelserna i 21 kap. 10 § andra och tredje styckena icke äga tillämpning beträffande sammanträde, varom kungörelse utfärdats före lagens ikraftträdande.

L a g

angående ändrad lydelse av 8 § sista stycket lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Härigenom förordnas, att 8 § sista stycket lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område skall erhålla följande ändrade lydelse:

I fråga om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, gälle vad om avstyckning är för motsvarande fall stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1938.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehåft en före propositionens avlämnande inom andra kammaren av herr *Hällgren* väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 210, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådana ändrade bestämmelser för kungörande av ägodelningsrätts sammanträde, att enskilda parter på ett mera effektivt sätt än nu är fallet erhålla kännedom därom.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det i propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma icke lämnas nedan, hänvisa till propositionen. I fråga om motionens närmare innehåll hänvisas till motionen.

Gränsbestämning i samband med avstyckningsförrättning.

Enligt 19 kap. 10 § första stycket jorddelningslagen skall bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i avstyckningsförrättning, ej äga rum såvida det ej påfordras å någondera sidan eller av lantmätaren aktas nödigt.

Detta stadgande har tidigare i regel tillämpats så, att ehuru avstyckningsområdet varit beläget intill en icke i laga ordning bestämd gräns för stamfastigheten, gränsbestämning icke företagits, om gränsen funnits vara tydligt utmärkt på marken och icke föremål för tvist. Under senare år har emellertid en strängare tolkning av lagrummet kommit till synes i praxis. Det har sålunda ansetts, att gränsbestämning alltid skall ske då avstyckningsområdet är beläget intill en icke i laga ordning bestämd gräns för stamfastigheten. De vanligaste slagen av dylika, icke bestämda gränser äro gränser för lägenheter, som tillkommit genom jordavsöndring.

Enligt 8 § sista stycket i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område må bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, ske på yrkande av jordägare å någondera sidan ävensom där det av lantmätaren aktas nödigt. Därvid skall förfaras på sätt stadgas om sådan åtgärd i samband med avstyckning i motsvarande fall.

Efter hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 35) anhöll 1937 års riksdag i skrivelse den 30 april 1937 (nr 237), att Kungl. Maj:t ville efter den ytterligare utredning, som kunde vara erforderlig, taga under övervägande, huruvida och i vad mån gällande stadganden om gränsbestämning i samband med avstyckningsförrättning borde ändras i syfte att möjliggöra ett enklare och billigare förfarande vid sådan förrättning.

Föredragande departementschefen, statsrådet Westman, anför om de ifrågasatta lagändringarnas innebörd:

Enligt den praxis som utvecklats på senare tid vid tillämpningen av 19 kap. 10 § första stycket jorddelningslagen har gränsbestämning i regel alltid verkställts så snart avstyckat område berörts av en ej i laga ordning bestämd gräns. Denna avvikelse från tidigare friare tillämpning av lagrummet har, såsom av den i ärendet förebragta utredningen torde framgå, ej sällan kom-

mit att medföra olägenheter för sökandena i form av dels tidsutdräkt med avseende å förrättningarnas handläggning och fastställelse och dels ökning av förrättningskostnaderna. I anledning härav synes en ändring av förevarande lagrum i syfte att, utan eftersättande av säkerheten, förenkla gränsbestämningförfarandet i nu åsyftade fall böra övervägas. Detta har jämväl förordats i samtliga i ärendet avgivna utlåtanden.

Ett eftergivande av skyldigheten att verkställa gränsbestämning torde — — — böra ifrågakomma allenast i de fall, då fråga är om icke i laga ordning bestämd gräns, vilken tillkommit genom jordavsöndring i samband varmed karta upprättats. Dessa gränser, vilka i stor utsträckning tillkommit relativt sent, redovisas i regel med tillfredsställande noggrannhet å avsöndringskartorna och äro ofta tydligt utmärkta å marken. Villkoret för att kravet på en gränsbestämning skall kunna eftergivnas torde böra vara, att gränsen är tydligt utmärkt på marken samt å den vid avsöndringen upprättade kartan upptagen i överensstämmelse med sträckningen å marken. Någon fordran på att kartan skall hava upprättats i viss ordning torde däremot icke behöva uppställas.

I samband med genomförandet av den föreslagna lagändringen synes 19 kap. 10 § första stycket jorddelningslagen böra undergå viss redaktionell jämkning. Härjämte torde — — — 8 § sista stycket lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område böra ändras så att däri hänvisas till förstnämnda lagrum.

Kungörande av ägodelningsrätts sammanträde.

Enligt 21 kap. 10 § jorddelningslagen åligger det ägodelningsdomaren att, då sammanträde med ägodelningsrätt skall hållas, därom utfärda kungörelse, i vilken skola angivas de mål, som skola förekomma vid sammanträdet. Kungörelsen skall sist fjorton dagar före sammanträdet uppläsa i kyrkan för den eller de församlingar, där jord, varom fråga är, ligger. Ägodelningsdomaren skall inom samma tid kalla ägodelningsnämndemän, allmänna ombud och, där så prövas erforderligt, förrättningslantmätaren till sammanträdet.

Sedan kungörelse och kallelse ägt rum i behörig ordning får, enligt 30 § samma kapitel, mål som inkommit till ägodelningsrätten annorledes än genom stämning företagas till handläggning och avgörande utan hinder av delägares, allmänt ombuds eller förrättningslantmätarens utevaro.

På hemställan av andra lagutskottet (utlåtande nr 13) anhöll 1936 års riksdag i skrivelse den 22 februari 1936 (nr 32), att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till sådan ändrad lydelse av 21 kap. 10 § jorddelningslagen, att därigenom större trygghet vunnos, att sakägare erhöles kännedom om tid och plats för ägodelningsrätts sammanträde samt om de mål, som därvid skulle förekomma.

Det i *propositionen* framlagda förslaget innebär, att — jämte det att det nuvarande uppläsandet i kyrka av kungörelsen om sammanträdet bibehålles — sakägarna skola genom ägodelningsdomarens försorg i viss omfattning

erhålla personliga underrättelser om sammanträdet. Sålunda skola dylika underrättelser alltid avsändas till sakägarna i mål, som underställts enligt 3 kap. 12 § eller 19 kap. 15 § jorddelningslagen, och i besvärsmål samt därjämte i övriga mål, såvida icke sakägares närvaro vid sammanträdet uppenbarligen är utan betydelse för målets avgörande. Med sakägare avses naturligen icke den vilken — ehuru delägare i ett skifteslag eller eljest berörd av jorddelningsförrättningen — dock icke är part i det mål, som är föremål för ägodelningsrättens prövning. Att underrättelser icke äro erforderliga i stämningssmål har icke ansetts behöva särskilt utsägas i lagtexten.

Om målet angår samfällighet, vari flera fastigheter med skilda ägare hava del, och det för samfälligheten finnes känd styrelse eller annan, som är satt att förvalta samfälligheten, erfordras ej underrättelse till de särskilda delägarna, utan underrättelsen får sändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren.

Om det ej finnes känd styrelse eller förvaltare och flera än tio fastigheter med skilda ägare ha del i samfälligheten, får underrättelsen sändas till en av delägarna att vara tillgänglig för dem alla. Äro eljest sakägarna å någon sida flera än tio, får även underrättelse sändas till endast en av dem. Delgives underrättelse på sådant sätt som nu sagts, skall uppgift om vem underrättelsen tillställts intagas i kungörelsen om sammanträdet, varjämte kungörelsen skall anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen.

Då mål icke kan å ägodelningsrättens sammanträde föras till slut utan uppskjutes till annat sammanträde, äro personliga underrättelser till sakägarna icke erforderliga, därest tiden för det senare sammanträdet tillkännagivits vid det förra.

Utskottet har vid sin granskning av Kungl. Maj:ts förslag icke funnit anledning till erinran mot detsamma. De synpunkter, som föranlett den före propositionens avgivande väckta motionen II: 210, synas hava på ett tillfredsställande sätt beaktats i Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser kungörande av ägodelningsrätts sammanträde.

Utskottet.

Utskottet får därför hemställa,

- 1) att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas,
- 2) att motionen II: 210 måtte anses besvarad genom vad utskottet sålunda hemställt.

Stockholm den 5 april 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Hagman, P. Sandström, Heiding, Knut Petersson**, *Olof Carlsson, Sten* och *Ekströmer*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Olovson, Skoglund**, *Pettersson i Hällbacken, Hallagård, Hermansson, Thorell** och *Barnekow*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.